

Третій та четвертий енергопакети ЄС

Третій енергетичний пакет (набув чинності у вересні 2009 року) - низка законодавчих актів, з прийняттям яких завершилося формування спільного енергетичного ринку ЄС.

Мета третього енергопакету — створити єдиний ринок газу та електроенергії в ЄС, умови для конкуренції. Ці заходи роблять ринок ефективним та допомагають утримати низький рівень цін, підвищити стандарти обслуговування та забезпечити безпеку постачання.

Важливо!

Енергоресурси – такий самий товар як яблука або телефони, отже їх можна легко купувати та продавати.

Основні цілі третього енергопакету:

- *Unbundling (відокремлення) монопольних та конкурентних видів діяльності* (Директива 2009/72/ЄС та Директива 2009/73/ЄС)

Відокремлення конкурентних видів діяльності (таких як видобуток енергоносіїв, виробництво електроенергії, або торгівля ними) від монопольних (транспортування та розподілення електроенергії та газу мережами).

Якщо одна компанія управляє магістральної або розподільчою мережею і водночас генерує та продає енергоресурс, у неї є стимул для того, щоб перешкоджати доступу конкурентів до цієї інфраструктури. Це шкодить чесній конкуренції на ринку і може спричинити підвищення цін для споживачів.

- *Незалежні регулятори* (Директива 2009/72/ЄС та Директива 2009/73/ЄС)

Конкурентний внутрішній енергетичний ринок не може існувати без незалежних регуляторів, які забезпечують імплементацію та виконання обов'язкових правил. Відповідно до Третього енергопакету, вимоги до національних регуляторів зазнали деяких змін. Зокрема:

- регулятор є незалежним як від інтересів галузі, так і від уряду
- регулятор уповноважений видавати обов'язкові до виконання рішення і накладати штрафні санкції у разі їх порушення
- регулятори з різних країн ЄС повинні співпрацювати один з одним для сприяння конкуренції, відкриттю ринків, забезпечення ефективного і безпечного функціонування енергетичної інфраструктури.

- *Агентство з питань співробітництва енергетичних регуляторів*

Для того, щоб допомогти різним національним регуляторам співпрацювати та забезпечити безперебійне функціонування внутрішнього енергетичного ринку, ЄС створив Агентство зі співробітництва енергетичних регуляторів (ACER), що є, свого роду, координаційним центром.

- *Транскордонне співробітництво*

Національні оператори магістральних мереж відповідають за безпеку постачань електроенергії та газу. Завдяки транскордонному характеру енергетичного ринку Європи, вони повинні працювати разом для забезпечення оптимального управління мережами ЄС. Це здійснюється через Європейську мережу операторів систем передачі електроенергії (ENTSO-E) та Європейську мережу операторів систем передачі газу (ENTSO-G). Вказані організації розробляють стандарти, щоб допомогти гармонізувати потік електроенергії та газу через системи передачі у різних країнах, розбудовувати мережу тощо.

- *Відкриті та чесні роздрібні ринки*

(Директива 2009/72/ЄС та Директива 2009/73/ЄС)

Третій енергопакет включає правила, спрямовані на посилення та захист прав європейських споживачів енергії. Зокрема, право вільно вибрати або змінювати постачальників енергоресурсів без додаткових витрат, отримувати інформацію про споживання енергії, відстоювати свої права в судах тощо.

Переваги впровадження Третього енергетичного пакету:

- забезпечення відкритого та недискримінаційного доступу до мереж, якими транспортуються та розподіляються енергоресурси;
- усунення бар'єрів між ринками різних країн;
- споживачі отримали більше прав і можливостей при виборі постачальника енергоресурсів;
- збільшення перетоків електроенергії між країнами допомогло звести до мінімуму відключення електроенергії і дозволило операторам досягти безпеки постачання на рівні 99,9 % (наприклад, Данія);
- зниження ціни для побутових споживачів шляхом запровадження сучасних приладів обліку та систем управління енергоспоживанням.

Успішні кейси застосування Третього енергопакету:

Сьогодні понад 15 великих європейських енергетичних і газових компаній активно ведуть діяльність в рамках більш ніж однієї країни ЄС. У 20 державах-членах ЄС вже зараз налічується більше 3 основних постачальників електроенергії, що дозволяє споживачам (в тому числі й домогосподарствам) вибрати з декількох постачальників і вільно змінювати одного постачальника на іншого. За експертними оцінками, сьогодні споживачі ЄС мають можливість щорічно **заощаджувати близько 13 млн. євро** за рахунок оптимального вибору постачальника з більш вигіднішими пропозиціями;

Економічною перевагою інтеграції ринку є те, що як на регіональному, так і на рівні всього ЄС, потенційне **зростання соціального добробуту** за рахунок повністю інтегрованих ринків електроенергії може коливатися в межах **від 16 млрд. до 43 млрд. євро** щорічно до 2030 р. Це залежить від того, наскільки оптимізованою є генерація, пропускної спроможності міжмережевих з'єднань, а також від ступеня управління попитом. Основна частина соціального добробуту зростає за рахунок гармонізованих оптових цін на енергоносії та спільного балансування мережі.

Четвертий енергопакет «Чиста енергія для всіх європейців» (набув чинності у 2019 році) – формування даного пакету законодавчих ініціатив є одним з етапів виконання Стратегії створення Енергетичного союзу

Цілі:

- Відновлювальна енергія
(Директива про відновлювані джерела енергії оновлена (ЄС) 2018/2001)
- Енергоефективність - обов'язкові цілі - посилити енергоефективність щонайменше на 32,5% до 2030 року.

(Директива про енергоефективність будівель (ЄС) 2018/844;

Директива про енергоефективність оновлена (ЄС) 2018/2002)

- Клімат

(Регламент щодо управління Енергетичного союзу та кліматичних заходів (ЄС) 2018/1999

Дизайн ринку електроенергії

Директива про загальні правила внутрішнього ринку електроенергії (ЄС) 2019/944

Регламент про внутрішній ринок електроенергії (ЄС) 2019/943

Регламент щодо готовності до ризиків у секторі електроенергетики (ЄС) 2019/941

Регламент про створення Агентства Європейського Союзу з питань співробітництва між енергетичними регуляторами (ЄС) 2019/942)

- Координація дій щодо досягнення цілей Енергетичного союзу
(Регламент щодо управління Енергетичного союзу та кліматичних заходів (ЄС) 2018/1999)

Мета Пакет «Чиста енергія для всіх європейців» — полегшити перехід від викопного палива до більш екологічно чистої енергії та виконати зобов'язання Паризької угоди ЄС щодо скорочення викидів парникових газів. Зміни, запропоновані в законодавчих актах, принесуть суттєві вигоди національним економікам, сприятимуть досягненню вуглецевої нейтральності та посилять позиції споживачів.

Зміст пакету:

- *Відновлювальна енергія*

Обов'язкова мета – досягнути частки у розмірі 32% для ВДЕ в енергетичному міксі ЄС до 2030 року.

- *Енергоефективність*

Обов'язкові цілі - посилити енергоефективність щонайменше на 32,5% до 2030 року.

- *Клімат*

Досягнення статусу кліматично-нейтральної Європи до 2050 року, тобто такої, що не впливає на зміну клімату.

- *Дизайн ринку електроенергії*

Енергопакетом передбачається створення сучасного ринку електроенергії ЄС, адаптованого до нових реалій:

- простіші умови інтеграції відновлюваних джерел енергії,
- більша незалежність побутового споживача,
- ширше застосування ІТ-технологій.

- *Координація дій щодо досягнення цілей Енергетичного союзу*

Кожна держава-член ЄС складає національний план по досягненню кліматичних та енергетичних цілей, що відповідає цілям Енергетичного союзу.

Щоб досягнути поставлених цілей, європейські міста вже сьогодні впроваджують відповідні ініціативи, наприклад:

в Лондоні з'явилася зона ультра низьких викидів парникових газів, куди заборонений в'їзд автомобілів, що не відповідаю певним екологічним стандартам, в іншому разі потрібно купувати дозвіл на в'їзд.

Також, у Великобританії зобов'язжуть усі новобудови у яких є паркінг, оснастити їх пунктами зарядки для електрокарів.

В столиці Норвегії. Осло, починаючи з 2023 року, для таксі використовуватимуться лише електромобілі. А з 2025 року в країні взагалі планують заборонити продаж бензинових та дизельних авто.

Все більше європейських споживачів застосовують так званий «карбон-трекінг» додаток, що дозволяє визначити, яка об'єм викидів CO2 спричинило виробництво того чи іншого товару.

У випадку, **якщо Україна** не застосує норми законодавства пакету «Чиста енергія для всіх європейців», держава понесе збитки економічного характеру, оскільки продукція, що не відповідатиме екологічним стандартам ЄС, буде неконкурентоспроможною на ринках Союзу.

Додаткові посилання для навчання:

<https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers/market-legislation/third-energy-package>

<https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans>